Gjenopptakelseskommisjonen evalueres av et utvalg som ledes av professor Ulf Stridbeck. Forsvarergruppen, Universitetet og Advokatforeningen har arrangert evalueringsseminar.

Gjenopptakelseskommisjonen fikk gjennomgå

Redaktør Harald Stanghelle i Aftenposten er bekymret for at rettssystemet er gjennomgående motstander av å rette opp i egne feil.

Tekst og foto:
Aina J. Rønning

I salen var det mange som hadde dårlige erfaringer med Gjenopptakelseskommisjonen, og kritikken var til tider knallhard. Professor Ståle Eskeland fokuserte på kommisjonens forhold til bevisvurderingsprinssipper, advokat Bendik Falch-Koslung problematiserte kommisjonens forhold til behovet for innsyn og offentlighet. Privatetterforsker Tore Sandberg kom med sine erfaringer med kommisjonen. Sandberg var opptatt av at kommisjonen i flere saker har gitt et inntrykk av de "hopper over gjerdet der hvor det er lavest". Særlig krenkende mente han det var når man i saken til Åge Vidar Fjell bare tok stilling til om han var utilregnelig og ikke prøvet hans begjæring ut fra at han hevdet å ikke ha begått det drapet han var dømt for.

Problematisk silingsadgang

Universitetsstipendiat Merete Havre Meidell var invitert for å redegjøre om sine erfaringer og vurderinger etter tidligere også å ha arbeidet i kommisjonens sekretariat. Hun var invitert for å innlede om det rettslige rammeverket for kommisjonens arbeid og for å peke på enkelte svakheter med regelutformingen. Hun pekte på de utfordringer som ligger i mindre organisasjoner som Gjenopptakelseskommisjonen er. Meidell trakk særlig frem det særtrekk med denne organiseringen at leder av kommisjonen også er leder av sekretariatet. Meidell problematiserte særlig kommisjonens silingsadgang, og viste til at leder eller nestleder kan treffe slike avgjørelser alene. Disse trenger da ikke utredes. I tillegg påpekte Meidell behovet for advokatbistand, særlig til utforming av klagen, men også senere i prosessen. Gjenopptakelseskommisjonen har plikt til å veilede den som begjærer gjenåpning. En merkelig rolle, sa Meidell.

– Saksbehandlerne har ansvar for å utrede og veilede, på en måte som den

domfeltes "advokat", samtidig som at de skal være den som etterforsker i tillegg til å innstille til avgjørelse. Kan dette forvaltes på en god nok måte av ansatte i et sekretariat, og innbyr det til tillitt? spurte Meidell som kom med noen helt klare råd til forbedring: Det bør vurderes om funksjonene mellom sekretariat og kommisjon bør splittes, både geografisk og rettslig. Det bør bli lettere å få advokatbistand og bør være mer ekstern kontroll, konkluderte hun. Meidell trakk også frem styrkene med kommisjonens arbeid i forhold til det tidligere systemet og viste da til den grundige utredningen som skjer av etterforskere og jurister i team, av et uavhengig organ.

Også Veronica Orderud tok seg turen for å diskutere gjenopptakelseskommisjonen.

Barn av rettssjokkene

Harald Stanghelle, som i utgangspunktet er kritisk til den utvikling kommisjonen har tatt, følte for å forsvare den da ingen andre gjorde det.

– Gjenopptakelseskommisjonen er et ektefødt barn at rettssjokkene, som Liland-saken og Fritz Moen-saken. Jeg er bekymret for at rettssystemet er gjennomgående motstander av å rette opp i egne feil. Systemets innbitte motvilje til å snu steiner og innrømme feil er fascinerende. Fritz Moensaken viser dette tydelig. Alle ser det nå, men da var ingen villige til å erkjenne feil før bevis etter bevis ble gravd frem av Tore Sandberg. Ser man på Gjenopptakelseskommisjonens statistikk viser at det tross alt er mange saker som blir gjenåpnet. Vi må huske at alle sakene har vært gjennom det ordinære rettsapparatet. Jeg tror også at Gjenopptakelseskommisjonen har relativt stor tillitt i befolkningen, sa Stanghelle.

Kostbar prosess

Advokat og leder av Forsvarergruppen av 1977, Frode Sulland, understreket i sitt innlegg at det for den domfelte er svært vanskelig å fremskaffe det som kan gi grunnlag for gjenåpning – nemlig nye omstendigheter og bevis. Selv sitter den domfelte ofte og soner, og har i almminelighet ingen midler til å betale for bistand. Kommisjonen har ført en svært streng praksis mht å oppnevne forsvarer; det skjer omtrent bare der det er spørsmål om domfelte kan ha vært tilregnelig. Og blir man oppnevnt er det med et svært begrenset timetall. I tillegg har Kommisjonen valgt sin egen fortolkning av salærinstruksens bestemmelser og hevder at de ikke har hjemmel til å betale for bistand fra privat etterforsker.

Sulland fremholdt at Kommisjonen i møter har kommet med uttalelser som vitner om at de nærmest er allergiske i forhold til private etterforskere.

– Når Kommisjonen i tillegg nekter å betale for annen sakkyndighet enn den de selv har engasjert blir det tilnærmet umulig for en domfelt å fremskaffe grunnlag for gjenåpning, Det som da gjenstår er Kommisjonens egen utredningsplikt som jo var en viktig nyvinning da Kommisjonen ble etablert. Orderud-saken er en illustrasjon på at Kommisjonen heller ikke i særlig grad ivaretar dette ansvaret, sa Sulland.

– Begjæringen fra Per og Veronica Orderud er omtrent ikke undergitt noen form for utredning fra Kommisjonen i løpet av seks år, og det til tross for at ekteparets advokater og Tore Sandberg har fremlagt et omfattende materiale og oppfordret kommisjonen til en lang rekke etterforskingsskritt. Pr i dag er begjæringen inntil videre trukket tilbake, i påvente av løpende rettsprosesser for å utlevert bevis og beslag til privat gransking, sa Sulland.

HAR DU KLIENTER SOM SKAL AVHENDE FAST EIENDOM?

By- og forretningsgårder i Oslo eller tomter og tomteområder i Oslo og omegn søkes for solid klient innen eiendomsbransjen.

Ta kontakt med:
ADVOKAT TORSTEIN EKDAHL
Fridtjof Nansens plass 5,
0160 Oslo
Telefon 22 40 07 93 / 41 31 12 00
E-post: ekdahl@advera.no